

«Ἡ Ρωμανία
κι ἂν πέρασεν,
ἀνθεῖ καὶ φέρει κι ἄλλο»

Μύρα καὶ δάκρυα τῆς Βασιλεύουσας*

τοῦ Δημητρίου Κ. Κουτσογιάννη

Ἐπιτ. Ἐπόπιου Δημοτικῆς Ἐκπαιδεύσεως

«Ὄκ ἐάλω ἡ ρίζα!

Ὄκ ἐάλω τὸ φῶς!»

Νικηφόρος Βρεττάκος

Κάθε χρόνο, ὅταν ξεψυχοῦν οἱ τελευταῖες μέρες τοῦ Μαΐου, μέσα στὴ μυρωμένη ἀνοιξιὰτικὴ φύση, σὲ ὧρες ἐθνικῶν στοχασμῶν καὶ ἐλληνικῶν ἀνατάσεων, μὲ μάτια δακρυσμένα ἀπὸ βαθύτατο πόνο, νιώθουμε νὰ μᾶς χαϊδεύει μιὰ γλυκεῖα πνοὴ ἀπ' τὴν Βασιλεύουσα.

Καὶ ἡ πνοὴ αὐτὴ ἀναδεύει τὰ φύλλα τῶν ἀναμνήσεων, τὰ Παλαμικὰ τῶν «ἐθνικῶν Ἀπριλομάηδων ξόδια», γιὰ νὰ μᾶς παρουσιάσουν θρύλους καὶ δόξες, σαλπίσματα ἐλευθερίας καὶ ἀνατάσεις, θρήνους καὶ τραγωδίες, ὀδύνες καὶ ὀδυρμούς.

Τὰ μάτια μας γυρίζουν διαρκῶς στὴ θρυλικὴ Πόλη. Κοιτάζουν μαρμαμένα καὶ κλαίνε. Τὸ μαχαίρι εἶναι βαθεῖα καὶ ματωμένο στὴν καρδιά μας. Ἕνας κατακλυσμὸς αἰσθημάτων ἐκστάσεως καὶ περηφάνειας, λύπης καὶ ἐλπίδας, πλημμυρίζει ὁλόκληρη τὴν ψυχὴ μας.

* * *

Ἀναμφισβήτητα, ἡ Ἄλωση τῆς Βασιλεύουσας ἀπ' τοὺς Τούρκους, στὶς 29 Μαΐου 1453, εἶναι τὸ σπουδαιότερο γεγονός τῆς ἱστορίας μας, πού, στὴ διαδρομὴ τοῦ χρόνου, δὲν ἔχουμε ἀποδεχθεῖ μέσα μας, ὡς μοιραῖο καὶ ἀναπότρεπτο.

Κανένας Βυζαντινὸς Ἕλληνας δὲ φαντάστηκε ποτὲ ὅτι θὰ ἐρχόταν ἡ μαύρη ὥρα τῆς παρακμῆς καὶ τῆς πτώσεως. Ἀκόμη κι ὅταν, τὴν ἀποφράδα ἐκείνη μέρα, οἱ κάτοικοι σφάζονταν ἀπ' τοὺς ἀλλόπιστους, οὔτε στιγμὴ δὲν πίστευαν ὅτι ἡ Βασιλίδα τῶν Πόλεων ἀλλάζει ὀριστικὰ μέσα στὴν ἱστορία τοῦ κόσμου. Αὐτὴ, ἀκριβῶς, τὴν πίστη βεβαιώνει καὶ

διατρανώνει ὁ λαϊκὸς θρῆνος, τὸ ἐλπιδιφόρο μήνυμα:

«Πάλι μὲ χρόνους μὲ καιρούς, πάλι δικά μας εἶναι».

* * *

Καμιὰ πόλη τοῦ κόσμου δὲν ἀσκεῖ τὴ γοητεία τῆς Ἐπτάλοφης.

Εἶναι ἓνα πανόραμα, ὄνειρο καὶ παραμῦθι, ἀνάμεσα στὴ Δύση καὶ στὴν Ἀνατολή, στὸ τρίγωνο τῆς θάλασσας τοῦ Μαρμαρᾶ, τοῦ Κεράτιου καὶ τοῦ Βοσπόρου –δραματικὸ σταυροδρόμι τῆς γῆς– ποὺ ἐκυβέρνησε κόσμους καὶ λαούς, μὲ τραγικὴ πορεία στὸ πέρασμα τῶν αἰώνων καὶ τῶν χιλιετιῶν καὶ ἔψαλλε ἡ Ἱστορία.

* * *

«Κάθομαι καὶ στοχάζομαι –γράφει ὁ Θεμ. Ἀθανασιάδης-Νόβας– καὶ ξαναζῶ τὰ ἐθνικὰ περασμένα. Γίνομαι Ἀργίτης πολιορκητῆς μέσα στὰ φουσατά τοῦ Ἀγαμέμνονα, εἰρηνικὸς ἔποικος στὰ ὀμηρικὰ ἀκρογιάλια τῆς Ἰωνίας, ὀπλίτης Μακεδόνας, πίσω ἀπ’ τὸ Μεγαλέξανδρο, βυζαντινὸς βασσάλος τῶν Αὐτοκρατόρων. Γίνομαι σκλάβος ἀλύτρωτος καὶ σκλάβος ἐλευθερωμένος. Στρατιώτης ξαναγίνομαι καὶ πολιορκῶ τὴν Ἄγκυρα. Νικῶ, μὲ νικοῦν. Εἶμαι ἓνας ἀνώνυμος νοικοκυράκος ποὺ ἐζῆσα ἐδῶ πάππου πρὸς πάππου. Κι ἦρθε μιὰ μέρα ἡ θύελλα καὶ ξερρίζωσε. Τί ζωή! Τί δράμα!».

* * *

Ἐδῶ, Ἑλληνισμὸς καὶ Ὁρθοδοξία ταυτίστηκαν καὶ συμπορεύτηκαν στὴ δόξα καὶ στὴν πτώση. Ἡ χιλιόχρονη καὶ κραταιὴ Βυζαντινὴ Αὐτοκρατορία ἀκτινοβόλησε σὲ ὅλοκληρο τὸν κόσμο, γιὰ νὰ πέσει στὰ χέρια τοῦ Πορθητῆ καὶ ν’ ἀκολουθήσουν τέσσερεις αἰῶνες σκλαβιάς, συμφορᾶς καὶ ὀλέθρου.

*«Ἡ Πόλις ἦτον τὸ σπαθίν, ἡ Πόλις τὸ κοντάριν,
ἡ Πόλις ἦτον τὸ κλειδὶν τῆς Ρωμανίας ὄλης.
Κι ἐκλείδωνε καὶ σφάλιζεν ὅλην τὴν Ρωμανίαν
καὶ ὅλον τὸ Ἀρτζιπέλαγος ἐσφικτοκλειδωνέντο...».*

Κι ἦταν, ἐπάνω ἀπ’ ὅλα, ἡ Θεοφρούρητη Πόλη, ἡ Πόλη τῆς Παναγίας, μὲ ρίζες βαθύτατα θρησκευτικές. Ὁ Χριστιανισμὸς στάθηκε τὸ ὑπέργειο καὶ ὑπερβατικὸ στήριγμα τῆς Αὐτοκρατορίας, οἱ φτεροῦγες τῆς θεϊκῆς στοργῆς καὶ προστασίας της.

* * *

Συγκλονιστικὴ εἶναι ἡ προσέγγιση στὴν Ἁγία-Σοφία, πετράδι τοῦ δακτυλιδιοῦ καὶ ἔφραση τοῦ «Νενίκηκά σε, Σολομῶν!» τοῦ Ἰουστινιανοῦ.

Ἐνα μεγαλόπρεπο πανόραμα τῆς «Μεγάλης Ἐκκλησίας», ὅπου διάχυτο εἶναι παντοῦ τὸ πνεῦμα τοῦ μέτρου καὶ τῆς ἁρμονίας, τῆς τελειότητας καὶ τοῦ κάλλους.

Χτισμένη ἀντίκρυ στὴ θάλασσα τοῦ Μαρμαῤᾤ, εἶναι ἓνα ὑπέρτατο Σύμβολο καὶ ἓνα αἰώνιο Μνημεῖο τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τῆς Ὁρθοδοξίας, ποὺ τὸ ἔστησε ἐκεῖ μιὰ ἰσχυρὴ Αὐτοκρατορία, γιὰ νὰ δοξολογήσει τὸ Θεὸ καὶ τὴ δύναμή της.

Ἐδῶ μέσα γεννήθηκε καὶ πέθανε τὸ Βυζάντιο.

* * *

«Εἶναι τὸ σταυροδόμι –γράφει ὁ Ἰ.Μ. Παναγιωτόπουλος– σὲ δύο ὁδοιπορίες, ἐξ ἴσου ἐπίπονες: Στὴν ὁδοιπορία τοῦ Θεοῦ ποὺ κατεβαίνει στὸν ἄνθρωπο καὶ στὴν ὁδοιπορία τοῦ ἀνθρώπου ποὺ ἀποθεώνεται. Λόγος καὶ Νοῦς... Μέσα στὴν ἄκρα τῆς σιωπῆ κοιμούνται οἱ φωνές ποὺ κυμάτισαν κάποτε σὲ μιὰ θάλασσα χρόνια. Οἱ ὕμνοι. Οἱ ἐπευφημίες. Οἱ ἀλαλαγμοί. Οἱ θρῆνοι. Οἱ στεναγμοί...».

* * *

Νόμος τῆς ζωῆς εἶναι ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος. Ἡ ἀκμὴ καὶ ἡ παρακμὴ. Ἡ Αὐτοκρατορία ἰδρύθηκε ἀπὸ ἓναν ἔνδοξο Κωνσταντῖνο καὶ χάθηκε μὲ ἓναν τραγικὸ Κωνσταντῖνο.

Ἐμεγαλοῦργησε ἐπὶ δέκα αἰῶνες, γνωρίζοντας ὅλες τὶς τροπές τῆς μοίρας: τὴ δόξα καὶ τὸ μεγαλεῖο, τὴν ἄνοδο καὶ τὴν ἀκτινοβολία, τὴν κατὰπτωση καὶ τὴν ἦττα, τὸ χαλασμὸ καὶ τὴν καταστροφή.

Τὸ κλείσιμο τῆς αὐλαίας ἦταν ἀντάξιο τῆς Παραδόσεως. Εἶναι ἡ τραγικὴ πορεία τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

* * *

Ἀπ' τὸν Ἰστρο ὡς τὰ φαράγγια τοῦ Σινᾶ καὶ ἀπ' τὸν Ἀδρία ὡς τὸν Καύκασο, ἓνας θρῆνος ἀκούστηκε βαθύς –ὁ βαθύτερος τοῦ Γένους– καὶ ἀσυγκράτητος, φωνὴ ἐν Ραμᾶ, ὅταν ἡ Βασιλεύουσα ἔπεσε στὰ χέρια τῶν ἀλλόφυλων καὶ τῶν ἀλλόπιστων.

Ἦλεθρος, συμφορὰ, σφαγὴ!... Αἱματηρὴ ἢ λαβωματιά, πικρὸς ὁ πόνος καὶ πνιγμένος ὁ θρῆνος τῶν βυζαντινῶν.

* * *

Τώρα 559 χρόνια μετὰ τὴν Ἄλωση, ἡ Πόλη, ἐστία ἐθνικοῦ παλμοῦ, κοιτίδα ἐξευγενισμένης ἐθνικῆς φύτρας, στέκεται στὴ συνείδηση τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἀκέραιη, ὀλοφώτεινη καὶ ὀδηγητικὴ. Ζεῖ ἢ σπῖθα τοῦ Γένους καὶ ἡ ψυχὴ τῆς Φυλῆς, βαδίζει ὀλόρθη, ὑπερήφανη καὶ ἀγέραστη.

Ἵοφείλουμε ὅλοι μας, αἰώνιοι ἔφηβοι στὴν καρδίᾳ καὶ στὸ στοχασμό,

νὰ προβληματιζόμαστε συνεχῶς στὴ σημερινὴ πραγματικότητα, χωρὶς νὰ ξεφύγουμε οὔτε στιγμὴ ἀπ' τὸ πνεῦμα τῶν ἀνατάσεως, ὅποια κι ἂν εἶναι ἡ μοίρα μας στὸν κύκλο τῶν γεγονότων τοῦ κόσμου.

Μέσα στὴν ὁμαδικὴ μνήμη καὶ στὴν ψυχὴ τοῦ Ἔθνους, ζοῦμε τὸ πνεῦμα τῆς ἱστορικῆς διάρκειας. Ζεῖ μέσα στὴν καρδιά μας ἕνας ὡραῖος θρύλος, μιὰ ἰδιαίτερη μαγεία, ἕνα γλυκὸ ὄνειρο. Ἡ λησμονιὰ εἶναι τεράστιο ἐθνικὸ σφάλμα, ποὺ ὀδηγεῖ στὸ μαρασμὸ καὶ στὴν κατάπτωση.

Θυμόμαστε ἐκεῖνη τὴν πεισματικὴ, ὅσο καὶ ἡρωϊκὴ κραυγὴ τοῦ Νικηφόρου Βρεττάκου «στὴ Λειτουργία κάτω ἀπ' τὴν Ἀκρόπολη», γεμάτη πόνο, ἀλλὰ καὶ πίστη:

«Ὁὐκ ἐάλω ἡ βασιλεύουσα ψυχὴ τῶν Ἑλλήνων».

* * *

Ὁ ποιητὴς τῆς Ρωμοσύνης Κωστῆς Παλαμᾶς, μᾶς δίνει μιὰ ὑπέροχη πνευματικὴ καὶ ψυχικὴ ἔκφραση:

*«Καὶ πάντα θὰ ὑπάρχω ἐγὼ κι ἀφοῦ ἀπὸ δῶ θὰ λείψω,
θὰ εἶμαι ἀπὸ κεῖθε· ἀφεύγατος, τριγυριστῆς, θὰ ὑπάρχω,
μ' ὅποια σημάδια σφραγιστός, μ' ὅποιο ὄνομα κρασμένος,
τοῦ κάστρου πορτοφύλακας, πιστὸς τῆς Ρωμοσύνης,
καὶ θ' ἀντιστέκουμε, σπαθί· βουλὴ θὰ κατορθώνω...
Μαρμαρωμένος βασιλιᾶς καὶ θὰ ζυπνῶ ἀπ' τὸ μνήμα
τὸ μυστικὸ καὶ τὸ ἄβρετο, ποὺ θὰ μὲ κλειῖ, θὰ βγαίνω
καὶ τὴ χτιστὴ χρυσόπορτα ξεχτίζοντας, θὰ τρέχω
καὶ καλιφάδων νικητῆς καὶ τσάρων κυνηγάρης,
πέρα στὴν Κόκκινη Μηλιά, θὰ παίρνω τὴν ἀνάσα».*

(*) Ἐφημερ. «Ἐστία», 25.5.2012, σελ. 4. Ἐπιμ. ἡμετ.